

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна
професору Лідії ГУР'ЯНОВІЙ
майдан Свободи 6, м. Харків, 61022

РЕЦЕНЗІЯ

рецензента, професора кафедри міжнародних економічних відносин та логістики Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, доктора економічних наук, професора Шкодіної Ірини Віталіївни на дисертаційну роботу Тищенка Дмитра Сергійовича на тему: «Фінансове забезпечення цифрової трансформації економіки», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

1. Обґрунтування вибору теми дослідження.

Дисертаційна робота Тищенка Дмитра Сергійовича «Фінансове забезпечення цифрової трансформації економіки» спрямована на розв'язання комплексу теоретичних і прикладних завдань, пов'язаних із формуванням ефективних механізмів мобілізації та використання фінансових ресурсів для цифрового розвитку економічних систем. В умовах прискорення цифрових перетворень, масштабного технологічного оновлення та поширення інноваційних платформних рішень дедалі більшої значущості набуває належне фінансове забезпечення відповідних процесів як передумова реалізації інноваційного потенціалу, подолання бар'єрів цифровізації та зниження інвестиційних ризиків.

Водночас недостатньо дослідженими залишаються питання визначення структурних складових фінансового забезпечення цифрової трансформації, оцінювання впливу фінансових чинників на рівень цифровізації економіки та встановлення критеріїв якості відповідних капітальних потоків. Потребують подальшого розвитку й теоретико-методичні підходи до оптимізації структури капіталу, мінімізації інвестиційних ризиків та підвищення цифрової спроможності економічних систем. З огляду на це обрана тема дисертаційної роботи є актуальною та має вагоме теоретичне і практичне значення, оскільки орієнтована на модернізацію архітектури фінансових відносин і формування дієвого інструментарію фінансового забезпечення цифрової трансформації в умовах зростання економічної невизначеності.

2. Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому і оформлення.

Дисертаційна робота Д. С. Тищенка відповідає встановленим методичним вимогам і включає вступ, три взаємопов'язані та завершені розділи, загальні висновки, список використаних джерел і дев'ять додатків. Загальний обсяг дисертації становить 284 сторінки, у тому числі 184 сторінки (8,7 д. а.) основного тексту.

У вступній частині обґрунтовано актуальність обраної проблематики, визначено мету та сформульовано комплекс завдань дослідження. Зміст роботи засвідчує послідовну реалізацію поставлених завдань у межах відповідних розділів, а сформульовані висновки логічно узагальнюють отримані результати та відповідають визначеним завданням.

Дисертація характеризується структурною цілісністю, послідовністю та змістовною ґрунтовністю викладу матеріалу. Використання 19 таблиць і 42 рисунків забезпечує належну наочність аналітичного матеріалу та результатів дослідження. Опрацювання 318 наукових і нормативних джерел свідчить про достатню широту інформаційної бази та ґрунтовність теоретичного опрацювання досліджуваної проблематики.

Оформлення дисертації здійснено відповідно до встановлених вимог та нормативів МОН України і стандартів ДСТУ. Матеріал викладено послідовно й логічно, бібліографічні посилання оформлено належним чином, таблиці та графічні матеріали мають відповідну нумерацію і назви. Дев'ять додатків містять додаткові матеріали, вихідні дані та методичні напрацювання, що доповнюють основний зміст дослідження та посилюють його практичну спрямованість.

Загалом дисертаційна робота є завершеним, цілісним і самостійним науковим дослідженням, у якому поставлену мету досягнуто, визначені завдання реалізовано, а отримані результати узагальнено у відповідних висновках. Структура, зміст і рівень оформлення роботи дають підстави позитивно оцінити її готовність до представлення та публічного захисту.

3. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Дисертаційна робота на тему: «Фінансове забезпечення цифрової трансформації економіки» відповідає тематичній спрямованості науково-дослідної роботи кафедри фінансів, банківської справи та страхування Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, а її окремі положення та результати було використано під час виконання НДР «Модернізація фінансової системи України в контексті досягнення глобальних цілей сталого розвитку» (ДР № 0124U001670).

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертаційне дослідження Д. С. Тищенка вирізняється цілісним підходом до поставлених завдань та чіткою, логічно побудованою

структурою викладу матеріалу. Визначені у роботі мета й завдання повністю реалізовані й відповідають обраній тематиці. Запропоновані автором рекомендації були апробовані та підтверджені відповідними офіційними документами.

Дисертантом здійснено ґрунтовний огляд низки наукових праць щодо фінансового забезпечення, цифрової трансформації економіки, розвитку фінансових технологій та різних інструментальних методів аналізу даних. Критичний аналіз досягнень інших дослідників у поєднанні з власними висновками свідчить про належний рівень обґрунтованості отриманих результатів.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації досягнуто за рахунок опрацювання великого обсягу статистичної інформації та коректного застосування сучасних методів дослідження. Зокрема, автором використано системний та структурно-функціональний підходи, компаративний аналіз, економіко-статистичні методи, кореляційно-регресійний аналіз, інтегральне оцінювання та індексний аналіз, стохастичне моделювання, математичне моделювання.

Оцінка наукових публікацій та дисертаційної роботи автора свідчить про високий рівень обґрунтованості й достовірності викладених положень, результатів і рекомендацій.

5. Основні наукові результати та новизна.

Проведене дослідження змісту дисертаційної роботи та наукових публікацій Д. С. Тищенка підтверджує наявність наукової новизни запропонованих розробок та засвідчує особистий внесок здобувача у формування теоретико-методичних засад і розробку практичних рекомендацій щодо фінансового забезпечення цифрової трансформації економіки.

Отримано такі наукові результати:

- *вперше* розроблено концептуальну стратегію фінансового забезпечення цифрової трансформації економіки, що поєднує матрицю стратегічних можливостей, ресурсні центри, профілі пріоритетів та механізми реалізації цифрових інвестицій;

удосконалено:

- організаційно-методичний підхід до формування архітектури фінансового забезпечення цифрової трансформації на основі запропонованої референтної моделі для вибору сценаріїв фінансування з урахуванням цифрової зрілості та ризикового профілю підприємств;

- аналітичний інструментарій оцінювання фінансового забезпечення цифрової трансформації шляхом поєднання показників цифрової інфраструктури, цифрової спроможності та фінансових домінант із використанням доповнених спеціальних коефіцієнтів та інтегрального індексу;

– методичний інструментарій оптимізації структури капіталу підприємства на основі лінійного програмування з урахуванням критеріїв прибутковості, вартості капіталу, ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та боргового навантаження;

дістали подальшого розвитку:

– обґрунтування сутності фінансового забезпечення цифрової трансформації та запропонована референтна модель збалансованого розвитку економічних систем, що інтегрує макро-, інституційний та мікроекономічний рівні мобілізації капіталу;

– підходи до аналізу тенденцій цифровізації на основі розмірного та секторального групування електронної торгівлі, оцінювання монетизації цифрових каналів продажів і цифрової спроможності;

– стохастичне моделювання впливу фінансового забезпечення на рівень цифровізації економіки з ідентифікацією домінант, оцінюванням сили їх впливу та обґрунтуванням альтернативних джерел ресурсів;

– методичний підхід до оцінювання якості фінансового забезпечення цифрової трансформації на основі інтегрального індексу цифрової спроможності та економетричної оцінки впливу фінансових домінант;

– модель збалансованої системи показників оптимізації фінансового забезпечення цифрової трансформації підприємства, що поєднує фінансові цілі, цифрові показники, ефективність витрат, прибутковість та результативність інвестицій;

– портфельний підхід до відбору цифрових проєктів з урахуванням їх вартості, очікувану чисту приведену вартість за сценаріями, ресурсних і стратегічних обмежень, взаємозалежностей та синергетичного ефекту.

6. Дотримання академічної доброчесності.

За результатами перевірки дисертаційної роботи в системі Strikeplagiarism.com встановлено повну оригінальність тексту та самостійність дослідження. Ознак неправомірного запозичення, некоректного використання чужих текстових матеріалів або інших порушень принципів академічної доброчесності не виявлено. Робота цілком відповідає нормам академічної доброчесності.

7. Практичне значення отриманих результатів.

Розроблено концептуальну стратегію фінансового забезпечення цифрової трансформації економіки, яка поєднує матрицю стратегічних можливостей, інтегральні профілі пріоритетів, ресурсні центри підтримки, організаційний та фінансовий механізми її реалізації. Запропоновані положення можуть бути використані органами державного та регіонального управління для стратегічного спрямування інвестиційних потоків, управління ризиками, ліквідністю та результативністю цифрових проєктів, а також

забезпечення збалансованого розвитку економічних систем в умовах цифровізації.

Розроблено аналітичний інструментарій оцінювання фінансового забезпечення цифрової трансформації економіки, що інтегрує показники цифрової інфраструктури, цифрової спроможності та фінансових домінант і доповнюється коефіцієнтами кризової стійкості, посткризового відновлення, монетизації цифрового каналу продажів та інтегральним індексом цифрової спроможності. Запропонований інструментарій може бути використаний для комплексного оцінювання якості фінансового забезпечення цифрової трансформації, виявлення секторальної та розмірної диференціації цифрової результативності та обґрунтування напрямів удосконалення фінансової підтримки цифровізації.

Розроблено методичний інструментарій оптимізації структури капіталу підприємства в умовах цифрової трансформації на основі лінійного програмування, критеріїв максимізації чистого прибутку та мінімізації середньозваженої вартості капіталу з урахуванням обмежень щодо ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та допустимого боргового навантаження. Його застосування дає змогу формувати обґрунтовану фінансову політику підприємства, підвищувати якість управлінських рішень та знижувати ризики, пов'язані з реалізацією цифрових трансформацій.

Запропоновано модель збалансованої системи показників для оптимізації фінансового забезпечення цифрової трансформації підприємства, яка інтегрує фінансові цілі, стадії цифрових змін, показники цифрових продажів, інвестицій у цифрову інфраструктуру, ефективності витрат, прибутковості цифрових продуктів, окупності інвестицій та продуктивності активів. Модель може бути використана підприємствами для комплексного узгодження фінансових і цифрових цілей, оцінювання результативності цифрових інвестицій та підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами.

Розроблено портфельний підхід до відбору цифрових проєктів підприємства, який передбачає врахування чистої приведеної вартості, очікуваної чистої приведеної вартості за сценаріями, бюджетних, ресурсних, технологічних і стратегічних обмежень, залежностей між проєктами та синергетичного ефекту від їх реалізації. Запропонований підхід може бути використаний для формування оптимального портфеля цифрових проєктів, підвищення обґрунтованості інвестиційних рішень та ефективнішого розподілу обмежених фінансових ресурсів підприємства.

Запропоновано методичний інструментарій комплексного оцінювання ефективності фінансового забезпечення цифрових трансформацій та оптимізації джерел фінансового забезпечення цифрової трансформації на підприємстві. Його використання сприяє підвищенню обґрунтованості

вибору джерел фінансування, оптимізації структури фінансових ресурсів та удосконаленню управління фінансовим забезпеченням цифрових змін.

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Не зменшуючи загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи, вважаю за необхідне окреслити окремі положення, які можуть стати предметом наукової дискусії:

1. Запропонований у пункті 1.3 матричний підхід до систематизації функціональних характеристик інструментів фінансового забезпечення цифрової трансформації є методологічно обґрунтованим і охоплює такі ключові параметри, як рівень регулятивної керованості, швидкість мобілізації фінансових ресурсів та програмованість фінансових відносин. Однак підвищення прагматичної цінності запропонованого інструментарію потребує розробки чіткої методики кількісного оцінювання зазначених параметрів, які б дозволили здійснювати порівняльну оцінку альтернативних інструментів фінансового забезпечення в практиці прийняття управлінських рішень.

2. Позитивно оцінюючи розроблену концептуальну стратегію фінансового забезпечення цифрової трансформації економіки (п. 3.1), слід зазначити, що її окремі аспекти потребують більш глибокого фінансового обґрунтування. Зокрема, визначаючи приватний інвестиційний капітал як ключовий ресурсний центр фінансування високотехнологічних напрямів - штучного інтелекту та аналітики великих даних - автор не розкриває достатньою мірою ринкові механізми його мобілізації. Доцільним було б розглянути інструменти венчурного, краудфандингового та мезонінного фінансування в контексті фінансування цифрової трансформації.

3. Аналізуючи використання сучасних ІТ-рішень (пункт 3.2), автор ґрунтовно розкриває переваги сервісних моделей з огляду на оптимізацію структури витрат підприємства та зниження початкового капітального навантаження. Водночас потребує більшої аналітичної уваги питання довгострокових операційних ризиків, пов'язаних із технологічною залежністю підприємств від зовнішніх постачальників хмарних послуг. Зокрема, доцільно було б розглянути потенційні наслідки монополізації ринку провайдерів та зміни їх тарифної політики, а також їх можливий вплив на фінансову стійкість і платоспроможність підприємства.

Окреслені зауваження не мають принципового характеру та не впливають на позитивну оцінку дисертації.

9. Загальні висновки щодо дисертаційної роботи.

Аналіз дисертації Тищенка Дмитра Сергійовича засвідчив, що робота виконана самостійно, має чітко окреслені наукові завдання та авторське рішення кожного з них. Отримані результати органічно узгоджуються з поставленою метою та демонструють високий рівень наукової аргументації.

Дисертація «Фінансове забезпечення цифрової трансформації економіки» відзначається теоретичною цінністю та практичною застосовністю розроблених моделей і рекомендацій, що обґрунтовує доцільність присудження автору ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Робота відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), та оформлена за Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (із змінами відповідно до Наказу № 759 від 31.05.2019 р.).

Офіційний рецензент:

професор кафедри міжнародних економічних
відносин та логістики
Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна
доктор економічних наук, професор

Ірина ШКОДІНА

ШКОДІНА ІРИНА ВІТАЛІЇВНА

Результат перевірки підпису

П.І.Б.

РНОКПП

Організація (установа)

Код ЄДРПОУ

Посада

Час підпису (підтверджено кваліфікованою
позначкою часу для даних від Надавача)

Сертифікат виданий

Серійний номер

Тип носія особистого ключа

Алгоритм підпису

Тип підпису

Формат підпису

Сертифікат

Підпис вірний

ШКОДІНА ІРИНА ВІТАЛІЇВНА

2778111781

ФІЗИЧНА ОСОБА

12:16:37 17.08.2026

КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

5E984D526F82F38F040000000E3437028198E007

Захищений

dstu4145

Кваліфікований

CAAdES-T

Кваліфікований

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна
професору Лідії ГУР'ЯНОВІЙ
майдан Свободи 6, м. Харків, 61022

ВІДГУК

офіційного опонента, доцента кафедри фінансових технологій і підприємництва Сумського державного університету, доктора економічних наук, доцента Семенова Андрія Юрійовича на дисертаційну роботу **Тищенка Дмитра Сергійовича** на тему: «Фінансове забезпечення цифрової трансформації економіки», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

1. Обґрунтування вибору теми дослідження.

Робота Тищенка Дмитра Сергійовича на тему «Фінансове забезпечення цифрової трансформації економіки» спрямована на обґрунтування теоретико-методичних засад і розробку практичних рекомендацій щодо фінансового забезпечення цифрової трансформації економіки. У світлі недостатньої уваги до формування ефективної системи мобілізації, розподілу та використання фінансових ресурсів для цифрових змін тематика набуває особливої актуальності. Саме обґрунтуванню механізмів, моделей та інструментів фінансового забезпечення цифрової трансформації економіки й присвячено це дослідження. З огляду на стрімке зростання ролі цифрових технологій як провідного драйвера структурних та соціально-економічних змін, формування науково обґрунтованих підходів до фінансового забезпечення цифрової трансформації економіки є надзвичайно актуальним завданням.

2. Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому і оформлення.

Дисертаційна робота Тищенка Дмитра Сергійовича має чітку структурно-логічну побудову і відповідає встановленим вимогам до оформлення дисертаційних досліджень. За структурно-змістовою організацією робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та 9 додатків. Список використаних джерел налічує 318 найменувань, що свідчить про достатню широту та ґрунтовність опрацювання вітчизняної і зарубіжної наукової літератури, а також інформаційних матеріалів за проблематикою дослідження. Загальний обсяг дисертації становить 284 сторінки, у тому числі 184 сторінки основного тексту (8,7 друк. арк.).

У вступі дисертаційної роботи обґрунтовано актуальність та наукову значущість обраної теми дослідження. Мету дисертації сформульовано чітко,

коректно та змістовно, а її досягнення підтверджується отриманими науковими результатами. Визначені завдання дослідження є логічно взаємопов'язаними та послідовно реалізовані у відповідних розділах дисертації. Зміст роботи та отримані результати засвідчують комплексність виконання поставлених завдань, а сформульовані висновки є обґрунтованими та безпосередньо корелюють із метою і завданнями дослідження.

Дисертаційна робота характеризується послідовністю, логічністю та глибиною викладу матеріалу. Основні положення та результати дослідження проілюстровано 19 таблицями та 42 рисунками, що забезпечує наочність представлення аналітичного та наукового матеріалу й сприяє повнішому розкриттю змісту роботи. Використана джерельна база (318 найменувань) є репрезентативною та охоплює широкий спектр наукових праць і нормативно-інформаційних матеріалів, що дозволило сформувати належне теоретико-методологічне підґрунтя проведеного дослідження.

Оформлення дисертації загалом відповідає встановленим нормативним вимогам (ДСТУ) та вимогам Міністерства освіти і науки України: текст роботи упорядкований, бібліографічні посилання – коректні й оформлені належним чином, таблиці та рисунки мають відповідні назви, нумерацію та посилання в тексті.

У цілому дисертаційна робота є завершеним, самостійним і цілісним науковим дослідженням, у якому досягнуто поставленої мети, послідовно виконано визначені завдання та отримано науково обґрунтовані результати. Сформульовані у роботі висновки логічно узагальнюють результати проведеного дослідження та відображають основні наукові здобутки.

3. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Обраний напрям дисертаційного дослідження відповідає тематиці науково-дослідної діяльності кафедри фінансів, банківської справи та страхування Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Зокрема окремі наукові результати дослідження є частинами держбюджетної науково-дослідної роботи «Модернізація фінансової системи України в контексті досягнення глобальних цілей сталого розвитку» (державний реєстраційний номер 0124U001670).

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Робота Тищенко Дмитра Сергійовича відзначається цілісним, поетапним підходом до реалізації дослідницьких завдань та логічною структурою викладу. Мета й завдання, що були поставлені, досягнуті повною мірою й узгоджуються з темою дисертації. Практична апробація рекомендацій підтверджена необхідними документами.

Дисертантом опрацьовано широкий спектр наукових публікацій, що охоплюють питання фінансового забезпечення цифрової трансформації

економіки, формування механізмів і джерел фінансування цифрових змін та інструментів аналізу даних. Критичний аналіз досліджень провідних науковців у комбінації з власними висновками свідчить про достатній рівень обґрунтованості одержаних результатів.

Надійність та достовірність викладених у дисертації наукових положень, результатів і висновків забезпечено комплексним використанням статистичних та аналітичних даних, а також коректним застосуванням сучасного наукового інструментарію, зокрема системного, структурно-функціонального та компаративного підходів, економіко-статистичних інструментів, кореляційно-регресійного аналізу, інтегрального та індексного оцінювання, економіко-математичного моделювання, портфельного підходу та збалансованої системи показників.

Оцінки щодо дисертаційної роботи та наукових статей автора підтверджують високий рівень обґрунтованості, достовірності й практичної значущості висновків і рекомендацій.

5. Основні наукові результати та новизна.

Дослідження змісту дисертаційної роботи та праць Тищенка Дмитра Сергійовича свідчить про наукову новизну запропонованих рішень і підтверджує особистий внесок здобувача в обґрунтування теоретико-методичних засад і розробку практичних рекомендацій щодо фінансового забезпечення цифрової трансформації економіки.

Вперше:

- розроблено концептуальну стратегію фінансового забезпечення цифрової трансформації економіки, яка поєднує матрицю стратегічних можливостей, інтегральні профілі пріоритетів, ресурсні центри підтримки, організаційний та фінансовий механізми реалізації, що формує управлінський цикл цифрових інвестицій, управління ризиками, ліквідністю та результативністю цифрових проєктів.

Удосконалено:

- організаційно-методичний підхід до формування імперативної архітектури фінансового забезпечення цифрової трансформації економіки, у межах якого запропоновано референтну модель, побудовану на основі авторської класифікації та матричної ідентифікації функціональних особливостей цифрових фінансових інструментів, яка дозволяє застосувати матричний підхід і збалансовану систему показників для вибору сценаріїв фінансування підприємств із урахуванням їхньої цифрової зрілості та ризикового профілю;

- аналітичний інструментарій оцінювання фінансового забезпечення цифрової трансформації економіки шляхом поєднання показників цифрової інфраструктури, цифрової спроможності та фінансових домінант, який доповнено коефіцієнтами кризової стійкості, посткризового відновлення, монетизації цифрового каналу продажів та інтегральним індексом цифрової спроможності;

– методичний інструментарій оптимізації структури капіталу підприємства в умовах цифрової трансформації, що ґрунтується на методі лінійного програмування, критеріях максимізації чистого прибутку та мінімізації середньозваженої вартості капіталу, системі обмежень щодо ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості й допустимого боргового навантаження, та забезпечує формування оптимальної фінансової політики, підвищення обґрунтованості управлінських рішень та зниження ризиків цифрових трансформацій на підприємстві.

Дістали подальшого розвитку:

– обґрунтування сутності фінансового забезпечення цифрової трансформації економіки, що дозволило розробити референтну модель фінансового забезпечення збалансованого розвитку економічних систем в умовах цифровізації, яка, на відміну від наявних підходів, інтегрує макроекономічний, інституційний та мікроекономічний рівні мобілізації капіталу, що дозволяє стратегічно спрямовувати інвестиційні потоки на розвиток цифрової інфраструктури, підтримку інноваційного підприємництва та формування стійких цифрових екосистем;

– підходи до аналізу тенденцій цифровізації, які доповнено розмірним і секторальним групуванням електронної торгівлі, розрахунком монетизації цифрового каналу продажів та інтегральним оцінюванням цифрової спроможності за видами економічної діяльності;

– стохастичне моделювання під час оцінки впливу фінансового забезпечення на рівень цифровізації економіки шляхом ідентифікації домінант та обґрунтування методів кількісної оцінки сили їх впливу, що дозволило простежити динаміку та характер окреслених кредитних зв'язків та обґрунтувати альтернативні джерела фінансових ресурсів;

– методичний підхід до оцінки якості фінансового забезпечення цифрової трансформації економіки, який передбачає розрахунок інтегрального індексу цифрової спроможності підприємств на підставі багатокритеріального узагальнення системних параметрів (достатності, доступності, диверсифікованості, сталості, результативності й охопленості) та економетричної верифікації впливу фінансових домінант на параметри електронної торгівлі, що дозволило ідентифікувати секторальну й розмірну нерівномірність цифрової результативності суб'єктів господарювання, типізувати галузеві профілі за рівнем цифрової спроможності та обґрунтувати перехід до диференційованого, багатоканального фінансового забезпечення діджиталізації економіки;

– модель збалансованої системи показників для оптимізації фінансового забезпечення цифрової трансформації підприємства, яка поєднує фінансові цілі, стадії цифрових змін, показники цифрових продажів, інвестицій у цифрову інфраструктуру, ефективності витрат, прибутковості цифрових продуктів, окупності інвестицій і продуктивності активів;

– портфельний підхід до відбору цифрових проєктів підприємства, який враховує чисту приведену вартість, очікувану чисту приведену вартість за сценаріями, а також бюджетні, ресурсні, технологічні та

стратегічні обмеження, залежності між проєктами та синергетичний ефект від їх реалізації.

6. Дотримання академічної доброчесності.

Ознайомлення з текстом дисертаційної роботи, опублікованими науковими працями, звітом про перевірку в системі Strikeplagiarism.com дає підстави стверджувати, що ознак порушення академічної доброчесності не встановлено. Підтверджено, що всі розділи роботи створені здобувачем власноруч. Робота відповідає критеріям доброчесності.

7. Практичне значення отриманих результатів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання розроблених у дисертаційній роботі рекомендацій для побудови ефективної архітектури фінансового забезпечення цифрової трансформації на різних рівнях ієрархії економічних систем, що підтверджено позитивними довідками щодо їх впровадження на регіональному рівні – у діяльність Департаменту економіки і міжнародних відносин Харківської обласної військової адміністрації в межах Стратегії розвитку Харківської області на 2021-2027 рік (довідка № 06.01.14/2508 від 05.05.2026 р.). На рівні суб'єктів господарювання: у діяльність ТОВ «ЕПЦЕНТР К» (довідка №12/2Д від 23.12.2025 р.); у діяльність ТОВ «СМАРТ-ФІНАНС» (довідка від 20.04.2026 р.).

Крім того, результати дослідження використані під час підготовки навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін: «Фінансовий аналіз», «Фінанси підприємств» (довідка про впровадження).

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

У цілому позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Тищенка Дмитра Сергійовича, слід відзначити окремі дискусійні положення, серед яких наступні:

1. Концептуалізація фінансових механізмів цифровізації, представлена автором у п. 1.2 дисертації, свідчить про сформованість у дисертанта зрілого наукового погляду на роль цифрового лідерства та корпоративної культури у забезпеченні трансформаційних зрушень. Дисертаційне дослідження могло б бути додатково посилене шляхом комплексного оцінювання впливу трансформації структури витрат підприємств на показники їх операційного левериджу та запасу фінансової міцності, що дозволило б розширити обґрунтовану в роботі парадигму управління ліквідністю та загальною стійкістю економічних систем за умов перманентної трансформації ринкового середовища.

2. Здійснюючи комплексне дослідження стану та тенденцій розвитку цифрової трансформації на основі аналізу системи релевантних статистичних індикаторів, автор формує аналітичну основу для оцінювання фінансового забезпечення (п. 2.1). Застосування коефіцієнтів кризової стійкості та посткризового відновлення, безумовно, розширює можливості

моніторингу динаміки змін. Попри це, здобувачу слід було зробити чітке методологічне застереження щодо меж валідності отриманих емпіричних трендів. Досліджуваний період 2018–2025 рр. насичений безпрецедентними екзогенними шоками, воєнними деформаціями та тривалою макроекономічною нестабільністю, які можуть впливати й дещо викривляти економічні закономірності й обмежувати точність середньострокового прогнозування капітальної бази.

3. Методичний підхід до оцінки якості фінансового забезпечення цифрової трансформації, запропонований у пункті 2.3, базується на багатокритеріальному узагальненні шести системних параметрів. Побудований автором профіль забезпеченості виявив, що за високої диверсифікованості каналів система демонструє критично низькі показники доступності та охопленості ринку ресурсами. На нашу думку, робота мала б ще вищу практичну цінність, якби дисертант сформулював чіткі рекомендації для вітчизняного банківського сектору щодо модифікації кредитних продуктів, зокрема в частині розробки беззаставних позик під фінансування ІТ-проектів або впровадження інструментів фінтех-гарантій.

4. Організаційний механізм реалізації концептуальної стратегії, представлений у п. 3.1, містить чітку послідовність управлінських етапів, розподіл відповідальності та алгоритми моніторингу. Вважаємо, цей механізм доцільно було б доповнити розгалуженою системою ключових показників ефективності для оцінки якості управління підприємством, оскільки успіх цифровізації прямо корелює з рівнем цифрової культури керівництва.

5. Удосконалений у пункті 3.2 організаційно-методичний підхід до оптимізації фінансового забезпечення із застосуванням збалансованої системи показників успішно пов'язує етапи цифрових змін із фінансовими результатами та приростом вартості підприємства. Проте, сформована автором матриця містить значну кількість специфічних технологічних та операційних індикаторів. Практичне впровадження такого інструментарію може виявитися занадто трудомістким для малих і середніх підприємств через відсутність у них інтегрованих систем автоматизованого збору первинних даних, що вимагає розробки спрощеного, полегшеного варіанта моделі.

6. У результатах кореляційно-регресійного аналізу наявні окремі технічні неточності в розрахунках, які, однак, не мають суттєвого впливу на отримані результати та не змінюють характеру встановлених взаємозалежностей між досліджуваними показниками.

Відзначимо, наведені зауваження мають суто дискусійний характер, свідчать про глибину та складність порушеної проблематики і жодною мірою не знижують високої наукової цінності та практичної значущості результатів дисертаційного дослідження.

9. Загальні висновки щодо дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота Тищенка Дмитра Сергійовича «Фінансове забезпечення цифрової трансформації економіки» є завершеним, самостійним і цілісним науковим дослідженням. Зміст дисертації, застосований науковий підхід, одержані результати свідчать про послідовне досягнення поставленої мети й виконання визначених завдань дослідження. Сформульовані автором положення та висновки є обґрунтованими, логічно взаємопов'язаними та відображають основні результати проведеного дослідження.

Робота відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), та оформлена згідно з вимогами Наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01. 2017 р. № 40 (із змінами згідно з Наказом № 759 від 31.05.2019 р.).

За сукупністю наукової новизни, теоретичного та практичного значення одержаних результатів, рівнем їх обґрунтованості, самостійністю проведеного дослідження та відповідністю встановленим академічним вимогам дисертаційна робота «Фінансове забезпечення цифрової трансформації економіки» відповідає вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, а її автор, Тищенко Дмитро Сергійович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

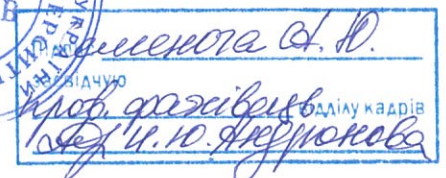
Офіційний опонент:

доцент кафедри фінансових технологій
і підприємництва

Сумського державного університету,
доктор економічних наук, доцент

Андрій СЕМЕНОГ

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 15:47:24 12.08.2026

Назва файлу з підписом: Vidgyk_oponenta_Semenog.pdf.p7s
Розмір файлу з підписом: 3.3 МБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: Vidgyk_oponenta_Semenog.pdf
Розмір файлу без підпису: 3.3 МБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: СЕМЕНОГ АНДРІЙ ЮРІЙОВИЧ
П.І.Б.: СЕМЕНОГ АНДРІЙ ЮРІЙОВИЧ
Країна: Україна
РНОКПП: 3143817379
Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 15:50:22 12.08.2026
Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"
Серійний номер: 5E984D526F82F38F040000007F8D1901A0EE5707
Алгоритм підпису: ДСТУ 4145
Тип підпису: Удосконалений
Тип контейнера: Підпис та дані в одному файлі (CAAdES enveloped)
Формат підпису: З повними даними ЦСК для перевірки (CAAdES-X Long)
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.07.08 13:00

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна
професору Лідії ГУР'ЯНОВІЙ
майдан Свободи 6, м. Харків, 61022

ВІДГУК

офіційного опонента, доцента кафедри фінансових технологій та бізнесу Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»» (Національного університету «Київський авіаційний інститут»), кандидата економічних наук, доцента Криниць Сергія Олександровича на дисертаційну роботу Тищенка Дмитра Сергійовича на тему: «Фінансове забезпечення цифрової трансформації економіки», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

1. Обґрунтування вибору теми дослідження.

Дисертаційна праця Тищенка Дмитра Сергійовича «Фінансове забезпечення цифрової трансформації економіки» має на меті обґрунтувати теоретико-методичні засади і розробити практичні рекомендації щодо фінансового забезпечення цифрової трансформації економіки. В умовах незворотного переформатування глобального та національного економічного простору під впливом цифровізації особливого значення набуває формування якісного, стійкого та адаптивного фінансового забезпечення як ресурсної основи розвитку цифрової інфраструктури, капіталізації інновацій, подолання бар'єрів цифровізації та мінімізації інвестиційних ризиків. Водночас недостатня розробленість питань ідентифікації структурних компонентів фінансового забезпечення цифрової трансформації, оцінювання впливу його домінант на рівень цифровізації, визначення якості капітальних потоків, а також гармонізації структури капіталу й оптимізації джерел фінансування зумовлює потребу в комплексному науковому опрацюванні зазначеної проблематики. Саме на розв'язання цих завдань спрямоване дисертаційне дослідження, що визначає його актуальність, теоретичну значущість і практичну цінність.

2. Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому і оформлення.

Дисертаційна робота Д.С. Тищенка «Фінансове забезпечення цифрової трансформації економіки» за структурою, змістом і рівнем опрацювання відповідає встановленим вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 284 сторінки, з яких 184 сторінки припадає на основний текст. Дисертація містить 19 таблиць, 42 рисунки, 9 додатків, а список використаних джерел налічує 318 найменувань.

У вступі належним чином обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, охарактеризовано використані методи та інформаційну базу, розкрито наукову новизну, практичне значення одержаних результатів і особистий внесок здобувача. Поставлені завдання логічно узгоджені з визначеною метою та послідовно реалізовані у розділах дисертації. Зміст роботи вирізняється внутрішньою логічністю та послідовністю викладення матеріалу, а сформульовані у висновках положення безпосередньо відображають результати проведеного дослідження та відповідають поставленим завданням.

Важливою перевагою дисертації є належне поєднання теоретичного, аналітичного та прикладного складників дослідження. Табличний і графічний матеріал органічно доповнює основний текст, забезпечує наочність представлення результатів аналізу та сприяє кращому сприйняттю запропонованих автором розробок. Значний обсяг опрацьованої джерельної бази свідчить про ґрунтовність теоретичного опрацювання проблематики фінансового забезпечення цифрової трансформації економіки та належний рівень проведеного наукового пошуку. Основні результати дослідження пройшли апробацію на семи науково-практичних конференціях, а результати дисертації відображено у 7 наукових статтях, серед яких одна стаття, опублікована у виданні, що індексується у базі Scopus.

Оформлення дисертаційної роботи відповідає встановленим нормативним вимогам до такого виду наукових праць. Структура роботи є чіткою, нумерація розділів, підрозділів, таблиць і рисунків здійснена послідовно, ілюстративний матеріал має відповідні назви та посилання в тексті, бібліографічні посилання оформлено належним чином.

У підсумку, дисертація є завершеною, цілісною та якісно оформленою, з досягнутою метою, повністю виконаними завданнями й чітко

сформульованими висновками, що підтверджує її готовність до подальшого оприлюднення.

3. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Дисертаційне дослідження виконано в межах держбюджетної науково-дослідної роботи кафедри фінансів, банківської справи та страхування Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна за темою «Модернізація фінансової системи України в контексті досягнення глобальних цілей сталого розвитку» (державний реєстраційний номер 0124U001670).

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертація Д. С. Тищенка вирізняється чіткою системністю у підході до поставлених завдань, логічною послідовністю їх розв'язання та взаємоузгодженістю теоретичних, аналітичних і прикладних положень. Мета й завдання дисертації реалізовані в повному обсязі й відповідають темі роботи. Практична апробація рекомендацій підтверджується відповідними підтверджувальними документами.

Автором ґрунтовно опрацьовано значний масив наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених з питань цифрової трансформації економіки, фінансового забезпечення цифрових змін, розвитку фінансових технологій, трансформації фінансово-економічних відносин, моделей інвестування та формування сучасних механізмів фінансування. Критичне оцінювання здобутків інших дослідників, разом із власними науковими висновками, свідчить про належний рівень обґрунтованості результатів дисертації.

Достовірність і наукову обґрунтованість висловлених у роботі положень, результатів і висновків забезпечено аналізом великого обсягу статистичної інформації та коректним застосуванням сучасних методів дослідження.

Аналіз дисертаційної роботи та опублікованих наукових праць автора свідчить про високий рівень обґрунтованості та достовірності сформульованих наукових положень, результатів і рекомендацій.

5. Основні наукові результати, одержані автором, та їх новизна.

Оцінювання змісту дисертаційної роботи та наукових статей Тищенко Д.С. засвідчує, що розробки є науково новими і демонструють особистий внесок автора. Отримано такі наукові результати:

розроблено концептуальну стратегію фінансового забезпечення цифрової трансформації економіки, яка на основі поєднання матриці стратегічних можливостей, інтегральних профілів пріоритетів, ресурсних центрів підтримки, організаційного та фінансового механізмів формує цілісну систему управління цифровими інвестиціями, ризиками, ліквідністю та результативністю цифрових проєктів;

удосконалено:

організаційно-методичний підхід до формування архітектури фінансового забезпечення цифрової трансформації на основі референтної моделі вибору сценаріїв фінансування з урахуванням цифрової зрілості та ризикового профілю підприємств;

аналітичний інструментарій оцінювання фінансового забезпечення цифрової трансформації економіки шляхом інтеграції показників цифрової інфраструктури, цифрової спроможності та фінансових домінант, доповнений коефіцієнтами кризової стійкості, посткризового відновлення, монетизації цифрових продажів та інтегральним індексом цифрової спроможності;

методичний інструментарій оптимізації структури капіталу підприємства в умовах цифрової трансформації, що ґрунтується на лінійному програмуванні та критеріях максимізації чистого прибутку і мінімізації середньозваженої вартості капіталу з урахуванням обмежень ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та боргового навантаження, що забезпечує обґрунтування оптимальної фінансової політики та зниження ризиків цифрової трансформації;

обґрунтування сутності фінансового забезпечення цифрової трансформації економіки, на основі якого розроблено референтну модель фінансового забезпечення збалансованого розвитку економічних систем, що інтегрує макроекономічний, інституційний та мікроекономічний рівні мобілізації капіталу для спрямування інвестиційних потоків на розвиток цифрової інфраструктури, підтримку інновацій та формування стійких цифрових екосистем;

підходи до аналізу тенденцій цифровізації, доповнені розмірним і секторальним групуванням електронної торгівлі, оцінюванням монетизації цифрових продажів та інтегральним визначенням цифрової спроможності за видами економічної діяльності;

стохастичне моделювання впливу фінансового забезпечення на рівень цифровізації економіки шляхом ідентифікації фінансових домінант та кількісного оцінювання сили їх впливу, що дозволяє виявляти характер взаємозв'язків і обґрунтовувати альтернативні джерела фінансових ресурсів;

методичний підхід до оцінювання якості фінансового забезпечення цифрової трансформації економіки на основі інтегрального індексу цифрової спроможності та економетричної верифікації впливу фінансових домінант на параметри електронної торгівлі, що дає змогу виявляти секторальну й розмірну диференціацію цифрової результативності та обґрунтовувати багатоканальне фінансове забезпечення цифровізації економіки;

модель збалансованої системи показників для оптимізації фінансового забезпечення цифрової трансформації підприємства, що інтегрує фінансові цілі, стадії цифрових змін, показники цифрових продажів, інвестицій у цифрову інфраструктуру, ефективності витрат, прибутковості цифрових продуктів, окупності інвестицій та продуктивності активів;

портфельний підхід до відбору цифрових проєктів підприємства, що враховує чисту приведену вартість, сценарні оцінки очікуваної чистої приведеної вартості, ресурсні та стратегічні обмеження, взаємозалежність проєктів і синергетичний ефект їх реалізації.

Сукупність одержаних результатів свідчить про комплексний характер наукового внеску автора: від формування теоретичних засад фінансового забезпечення цифрової трансформації та її кількісного оцінювання – до розроблення стратегічних і модельних інструментів оптимізації фінансових ресурсів на рівні підприємства.

6. Дотримання академічної доброчесності.

З урахуванням результатів перевірки рівня текстових запозичень за допомогою [Strikeplagiarism.com](https://www.strikeplagiarism.com) та змістового аналізу тексту дисертації та наукових праць підтверджено факт самотійного виконання наукового дослідження. Робота не містить ознак, які могли б свідчити про наявність академічного плагіату. Дисертація відповідає встановленим стандартам доброчесності.

7. Практичне значення отриманих результатів.

Практичне значення мають авторські пропозиції щодо збалансованого розвитку економічних систем в умовах цифровізації, концептуальної стратегії фінансового забезпечення цифрової трансформації економіки; рекомендації щодо моделювання збалансованої системи показників та портфельний підхід до оптимізації фінансового забезпечення цифрової трансформації на підприємстві; пропозиції з комплексного оцінювання ефективності фінансового забезпечення цифрових трансформацій та методичного інструментарію оптимізації джерел фінансового забезпечення цифрової трансформації на підприємстві.

Практична значущість дисертаційного дослідження підтверджена відповідними довідками про впровадження його результатів у діяльність Департаменту економіки і міжнародних відносин Харківської обласної військової адміністрації, ТОВ «ЕПІЦЕНТР К» та ТОВ «СМАРТ-ФІНАНС».

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Загалом позитивно оцінюючи дисертацію Тищенка Дмитра Сергійовича, його результати, наукову та практичну цінність, слід вказати на окремі положення, які є дискусійними:

1. Здійснена автором у п. 1.3 класифікація та функціональна систематизація цифрових фінансових інструментів вирізняється від наявних підходів багатовимірністю, оскільки враховує їх регулятивний, інвестиційний, правовий та інфраструктурно-операційний характер. Водночас, зважаючи на динамічний розвиток глобальної фінансової архітектури, розроблену систему критеріїв, що ґрунтується на суб'єкті емісії та характері монетарного контролю, доцільно було б доповнити окремим блоком критеріїв, який відображав би специфіку інтеграції криптоактивів і децентралізованих фінансових платформ у загальну систему фінансового забезпечення, з огляду на їх зростаючу роль у залученні та акумуляції капіталу в обхід класичних посередників.

2. Слід зазначити, що опис таких потенційних можливостей, як використання інструментів де-ризикінгу, відкритого банкінгу та інтеграції до європейського цифрового простору розкритих у п. 2.3, подано дещо стисло і декларативно. Автор міг би розширити цей підрозділ аналізом реальних інституційних бар'єрів, які сьогодні стримують широкомасштабне

впровадження зазначених інноваційних фінансових інструментів у вітчизняну практику господарювання.

3. Проведений у п. 2.3 SWOT-аналіз системи фінансового забезпечення відзначається логічною завершеністю та дає змогу чітко ідентифікувати сильні сторони вітчизняної платіжної інфраструктури й державного фінтех-середовища. Водночас, виокремлюючи у блоці загроз інвестиційні ризики та кіберзагрози, автор переважно обмежується їх якісним, описовим представленням. На мою думку, цей аналітичний блок міг бути посилений кількісним оцінюванням або економетричною формалізацією обсягу фінансових втрат підприємств від реалізації кіберзагроз, що дозволило б точніше обґрунтувати необхідний рівень витрат на забезпечення інформаційної безпеки.

4. Запропонована у п. 3.2 референтна модель оптимізації джерел фінансового забезпечення підприємства ґрунтується на застосуванні методу лінійного програмування. Обґрунтована автором раціональна пропорція структури капіталу на рівні 70 відсотків власного та 30 відсотків запозиченого капіталу повною мірою забезпечує дотримання критеріїв фінансової стійкості. Слід зауважити, що отримані розрахунки доцільно було б доповнити сценарною перевіркою чутливості та стабільності визначеної пропорції до змін макроекономічного середовища, зокрема коливань облікової ставки Національного банку України та відповідної зміни вартості запозичень.

Проте вказані зауваження та дискусійні положення суттєво не впливають на позитиву оцінку роботи та наукову обґрунтованість отриманих результатів.

9. Загальні висновки щодо дисертаційної роботи.

Зміст дисертації Тищенка Дмитра Сергійовича свідчить, що робота є самостійною та завершеною науковою працею зі сформульованим авторським вирішенням поставлених завдань. Висловлені гіпотези й висновки підтверджені результатами дослідження, що демонструє цілісність і внутрішню узгодженість роботи.

Робота відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р.

№44 (зі змінами). Оформлена згідно з вимогами Наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 р.).

За фаховою спрямованістю, науковою новизною та практичною значимістю дисертація «Фінансове забезпечення цифрової трансформації економіки» є повноцінною кваліфікаційною науковою працею, а її автор Тищенко Дмитро Сергійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Офіційний опонент:

доцент кафедри фінансових технологій та бізнесу
Державного некомерційного підприємства
«Державний університет «Київський
авіаційний інститут»»
(Національного університету
«Київський авіаційний інститут»),
кандидат економічних наук, доцент

Сергій КРИНИЦЯ

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 16:04:15 13.08.2026

Назва файлу з підписом: Відгук_оп._Криниця_С.О..pdf
Розмір файлу з підписом: 147.2 КБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: Відгук_оп._Криниця_С.О..pdf
Розмір файлу без підпису: 113.2 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: КРИНИЦЯ СЕРГІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ
П.І.Б.: КРИНИЦЯ СЕРГІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ
Країна: Україна
РНОКПП: 2664606851
Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 16:04:14 13.08.2026
Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"
Серійний номер: 5E984D526F82F38F040000002B278B011F75CB06
Алгоритм підпису: ДСТУ 4145
Тип підпису: Удосконалений
Тип контейнера: Підписаний PDF-файл (PAdES)
Формат підпису: З повними даними для перевірки (PAdES-B-LT)
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.07.08 13:00

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна
професору Лідії ГУР'ЯНОВІЙ
майдан Свободи 6, м. Харків, 61022

РЕЦЕНЗІЯ

рецензента, професора кафедри банківського бізнесу та фінансових технологій Навчально-наукового інституту «Каразінський банківський інститут» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, доктора економічних наук, професора Баранової Валерії Вадимівни на дисертаційну роботу Тищенка Дмитра Сергійовича на тему: «Фінансове забезпечення цифрової трансформації економіки», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

1. Обґрунтування вибору теми дослідження.

Дисертаційна робота Тищенка Дмитра Сергійовича «Фінансове забезпечення цифрової трансформації економіки» присвячена комплексному дослідженню теоретичних, організаційно-методичних і прикладних засад фінансового забезпечення цифрових трансформацій на макро-, мезо- та мікрорівнях. Стрімке поширення процесів цифровізації, масштабне оновлення інфраструктури, інтеграція інноваційних смарт-технологій і платформних рішень зумовлюють необхідність модернізації фінансових відносин та механізмів капіталоутворення. У цих умовах особливої актуальності набуває формування якісної, стійкої та адаптивної системи фінансового забезпечення, здатної підтримувати цифрову трансформацію, стимулювати інноваційну активність, усувати фінансові бар'єри цифровізації та знижувати інвестиційні ризики.

Водночас, незважаючи на значний науковий доробок у сфері фінансових технологій, цифрової економіки, та механізмів підтримки цифрових змін, недостатньо розробленими залишаються питання ідентифікації структурних компонентів фінансового забезпечення цифрової трансформації, оцінювання впливу його домінант на рівень цифровізації економіки та визначення критеріїв якості відповідних капітальних потоків. Додаткового обґрунтування потребують теоретичний базис і організаційно-методичний інструментарій гармонізації структури капіталу, мінімізації

інвестиційних ризиків і підвищення цифрової спроможності економічних систем.

Таким чином, висока теоретична та практична значущість проблеми фінансового забезпечення цифрової трансформації економіки, з одного боку, та недостатній рівень її системного дослідження в умовах зростання економічної невизначеності, з іншого, зумовили вибір теми дисертаційної роботи та визначили спрямованість дослідження на обґрунтування теоретико-методичних засад і розробку практичних рекомендацій щодо фінансового забезпечення цифрової трансформації економіки.

2. Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому і оформлення.

Дисертаційне дослідження Д. С. Тищенка повністю відповідає чинним методичним рекомендаціям і складається зі вступу, трьох логічно завершених розділів, загальних висновків, списку літератури та дев'яти додатків. Загальний обсяг роботи становить 284 сторінки, з яких 184 сторінки (8,7 д.а.) – основний науковий текст.

У вступі чітко обґрунтовано актуальність проблеми, коректно сформульовано мету, яка досягнута в повному обсязі, і завдання, що виконані в кожному розділі. Отримані висновки прямо впливають із реалізації сформульованих завдань.

Матеріал вирізняється цілісністю та глибиною викладу: наявність 19 таблиць і 42 рисунків робить дослідження наочним та відображає результати. Список із 318 найменувань джерел підтверджує широкий огляд літератури й ґрунтовну апробацію висновків.

Оформлення дисертації відповідає вимогам ДСТУ та стандартам МОН України: текст побудований логічно, посилання оформлені коректно, ілюстративні матеріали пронумеровано й підписано. Наявність дев'яти додатків із вихідними даними та методиками підвищує практичну цінність роботи.

Загалом дисертація є завершеною, цілісною та технічно оформленою, з досягнутою метою, виконаними завданнями та чіткими висновками, що свідчить про її готовність до оприлюднення.

3. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Результати дисертаційного дослідження інтегровані до науково-дослідної теми «Модернізація фінансової системи України в контексті досягнення глобальних цілей сталого розвитку» (номер ДР 0124U001670),

що виконувалась на кафедрі фінансів, банківської справи та страхування Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

У дисертації Д. С. Тищенко простежується системність підходу до вирішення поставлених наукових завдань та послідовність викладу матеріалу. Сформульовані в роботі мета та завдання відповідають темі дослідження, а їх послідовне виконання забезпечило досягнення поставленої мети. Рекомендації, представлені здобувачем, апробовані й підтверджені відповідними документами.

Автором здійснено ґрунтовний аналіз наукових джерел з питань фінансового забезпечення цифрових змін, цифрової трансформації економіки, розвитку фінансових технологій та різних інструментальних методів аналізу даних. Критичне опрацювання наукового доробку вітчизняних і зарубіжних учених у поєднанні з оригінальними авторськими науковими висновками засвідчує достатню обґрунтованість результатів дисертаційної роботи.

Надійність і достовірність наукових тверджень, висновків і рекомендацій забезпечено глибинною обробкою значного масиву статистичних даних, офіційної інформації державних органів і міжнародних інституцій, а також правильним застосуванням сучасного наукового інструментарію. Зокрема, автором використано системний та структурно-функціональний підходи, компаративний аналіз, економіко-статистичні методи, кореляційно-регресійний аналіз, інтегральне оцінювання та індексний аналіз, стохастичне моделювання, математичне моделювання.

Аналіз та оцінки змісту дисертації та наукових праць автора, свідчать про високий рівень обґрунтованості, надійності та достовірності сформульованих положень, висновків і рекомендацій.

5. Основні наукові результати та новизна.

Аналіз змістового наповнення дисертації та публікацій Тищенко Д.С. дає підстави вважати, що авторські розробки мають наукову новизну і демонструють внесок автора у розвиток теоретико-методичних положень щодо фінансового забезпечення цифрової трансформації економіки.

Отримано наступні наукові результати:

– розроблено концептуальну стратегію фінансового забезпечення цифрової трансформації економіки, що інтегрує стратегічні можливості, пріоритети, ресурсну підтримку та механізми управління цифровими

інвестиціями задля управління ризиками, ліквідністю й результативністю проєктів.

Удосконалено:

- організаційно-методичний підхід до формування архітекtonіки фінансового забезпечення цифрової трансформації, що передбачає використання референтної моделі та збалансованої системи показників для вибору сценаріїв фінансування з урахуванням цифрової зрілості й ризикового профілю підприємств;

- аналітичний інструментарій оцінювання фінансового забезпечення цифрової трансформації шляхом інтеграції показників цифрової інфраструктури, цифрової спроможності та фінансових домінант із використанням додаткових коефіцієнтів та інтегрального індексу цифрової спроможності;

- методичний інструментарій оптимізації структури капіталу підприємства в умовах цифрової трансформації на основі лінійного програмування, критеріїв максимізації прибутку та мінімізації вартості капіталу з урахуванням фінансових обмежень і ризиків.

Дістали подальшого розвитку:

- обґрунтування сутності фінансового забезпечення цифрової трансформації економіки, що дозволило розробити референтну модель мобілізації капіталу на макро-, інституційному та мікроекономічному рівнях;

- підходи до аналізу тенденцій цифровізації, доповнені розмірним і секторальним групуванням електронної торгівлі, оцінюванням монетизації цифрових каналів продажів та цифрової спроможності;

- стохастичне моделювання впливу фінансового забезпечення на рівень цифровізації економіки, що дозволило простежити динаміку та характер кредитних зв'язків та обґрунтувати альтернативні джерела фінансових ресурсів;

- методичний підхід до оцінки якості фінансового забезпечення цифрової трансформації економіки, що ґрунтується на інтегральному оцінюванні цифрової спроможності підприємств та економетричній верифікації впливу фінансових домінант на параметри електронної торгівлі;

- модель збалансованої системи показників для оптимізації фінансового забезпечення цифрової трансформації підприємства, яка поєднує фінансові цілі, стадії цифрових змін, показники цифрових продажів, інвестицій у цифрову інфраструктуру, ефективності витрат, прибутковості цифрових продуктів, окупності інвестицій і продуктивності активів;

- портфельний підхід до відбору цифрових проєктів підприємства, що враховує чисту приведену вартість, очікувану чисту приведену вартість

за сценаріями, а також бюджетні, ресурсні, технологічні та стратегічні обмеження, залежності між проєктами та синергетичний ефект від їх реалізації.

6. Дотримання академічної доброчесності.

Виконана перевірка дисертаційного тексту у [Strikeplagiarism.com](https://www.strikeplagiarism.com) свідчить про повну оригінальність викладеного матеріалу та самостійність дослідження. Жодних порушень у вигляді неправомірних запозичень не виявлено. Робота цілком відповідає нормам академічної доброчесності.

7. Практичне значення отриманих результатів.

Практичне значення результатів полягає у розробленій концептуальній стратегії фінансового забезпечення цифрової трансформації економіки, що поєднує матрицю стратегічних можливостей, інтегральні профілі пріоритетів, ресурсні центри підтримки та організаційний і фінансовий механізми реалізації; аналітичному інструментарії оцінювання фінансового забезпечення цифрової трансформації, що інтегрує показники цифрової інфраструктури, цифрової спроможності та фінансових домінант розвитку, доповнений коефіцієнтами кризової стійкості, посткризового відновлення, монетизації цифрового каналу збуту та інтегральним індексом цифрової спроможності. Зазначені авторські розробки дозволяють удосконалити механізми стратегічного управління цифровими інвестиціями, підвищити обґрунтованість прийняття управлінських рішень щодо фінансування цифрових проєктів, забезпечити комплексну оцінку їх ефективності та стійкості.

Практичну цінність має й запропонована автором модель фінансового забезпечення збалансованого розвитку підприємства в умовах цифрових трансформацій, застосування якої забезпечує системне переосмислення підходів до формування джерел фінансування та їх оптимального співвідношення з урахуванням параметрів цифрового середовища, динаміки ринкових умов і внутрішніх обмежень розвитку підприємства. Реалізація закладених у моделі принципів сприяє підвищенню ефективності використання капіталу, зниженню вартості фінансових ресурсів та посиленню керованості фінансовими потоками.

Вагоме прикладне значення має використання економіко-математичної моделі структурної оптимізації, яка ґрунтується на поєднанні критеріїв максимізації прибутку та мінімізації вартості капіталу із системою обмежень, що охоплюють політику фінансування активів, параметри ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства. Застосування

зазначеного інструментарію забезпечує підвищення точності фінансового планування, узгодження інвестиційних і фінансових рішень, а також формування збалансованої політики управління капіталом.

Наукові результати дослідження знайшли практичне застосування при підготовці навчально-методичного забезпечення освітніх компонентів «Фінансовий аналіз» та «Фінанси підприємств».

Вцілому отримані результати характеризуються зміцненням фінансової стійкості підприємства, раціоналізацією структури капіталу, підвищенням ефективності фінансового планування та розвитком здатності до довгострокового збалансованого зростання в умовах цифрової трансформації економіки.

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи в цілому основні положення дисертації, слід звернути увагу на дискусійні питання.

1. Авторська парадигма інноваційно-цифрової інтеграції (п. 1.1) вирізняється науковою новизною та логічністю. Водночас доцільним було б глибше розкрити механізми гармонізації вітчизняних технологічних стандартів інформаційної інтероперабельності з вимогами ЄС для чіткішого визначення орієнтирів інтеграції українських підприємств до європейського цифрового простору.

2. Представлені у п. 2.1 результати розрахунків наочно демонструють поступове посилення базових технічних передумов цифровізації підприємницького сектору, що підтверджується зростанням частки підприємств з доступом до мережі Інтернет до 95,2%. Проте, констатуючи той факт, що безпосереднє залучення персоналу до цифрового середовища все ще залишається на низькому рівні, дисертант міг би запропонувати дієві фінансові важелі для подолання цього розриву. Робота виграла б від обґрунтування конкретних корпоративних програм або податкових преференцій, які б стимулювали роботодавців збільшувати витрати на підготовку кадрів та розвиток цифрових компетентностей працівників без суттєвого тиску на фонд оплати праці.

3. Формуючи архітектуру концептуальної стратегії (п. 3.1), автор приділив значну увагу фінансовому механізму, зорієнтованому на оптимізацію вартості капіталу та підтримання ліквідності під час реалізації цифрових проєктів. Проте, зважаючи на високу пріоритетність розвитку цифрової інфраструктури та хмарних рішень, які переважно базуються на імпортному обладнанні та програмному забезпеченні, у тексті роботи практично не висвітлено інструменти управління валютними

ризиками. Доцільно було б доповнити цей блок рекомендаціями щодо застосування фінансових деривативів для хеджування валютних коливань при транскордонних розрахунках.

Проте вказані зауваження не знижують у цілому високого рівня та позитивної оцінки теоретичної, методичної та практичної цінності представленої до захисту роботи.

9. Загальні висновки щодо дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота Тищенка Дмитра Сергійовича є завершеним дослідженням з чітким формулюванням наукової новизни та авторськими рекомендаціями. Висновки роботи підкріплені отриманими даними й відображають рішення поставлених у вступі завдань.

Робота відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), та оформлена згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (із змінами згідно з Наказом № 759 від 31.05.2019 р.).

З огляду на обсяг, глибину аналізу та практичну спрямованість розроблених підходів робота заслуговує на визнання та присудження її автору, Тищенко Дмитру Сергійовичу ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Офіційний рецензент:

професор кафедри банківського бізнесу

та фінансових технологій

ННІ «Каразінський банківський інститут»

Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

доктор економічних наук, професор

Валерія БАРАНОВА

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 22:33:35 17.08.2026

Назва файлу з підписом: Рецензія_Баранова_В.В..docx.p7s
Розмір файлу з підписом: 46.6 КБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: Рецензія_Баранова_В.В..docx
Розмір файлу без підпису: 29.4 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: БАРАНОВА ВАЛЕРІЯ ВАДИМІВНА
П.І.Б.: БАРАНОВА ВАЛЕРІЯ ВАДИМІВНА
Країна: Україна
РНОКПП: 2894317262
Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 22:33:26 17.08.2026
Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"
Серійний номер: 5E984D526F82F38F04000000B5206D01C6AF1207
Алгоритм підпису: ДСТУ 4145
Тип підпису: Удосконалений
Тип контейнера: Підпис та дані в одному файлі (CAdES enveloped)
Формат підпису: З повними даними ЦСК для перевірки (CAdES-X Long)
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.07.08 13:00